Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
NILS WAHL
της 26ης Φεβρουαρίου 2015[1]

Υπόθεση C-684/13

Johannes Demmer
κατά
Fødevareministeriets Klagecenter

[αίτηση του Vestre Landsret (Δανία)για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Κοινή γεωργική πολιτική — Ανάκτηση αδικαιολογήτως χορηγηθείσας και αχρεωστήτως καταβληθείσας γεωργικής ενισχύσεως — Εκτάσεις επιλέξιμες για ενίσχυση — "Επιλέξιμο εκτάριο" — Γεωργικές και μη γεωργικές δραστηριότητες — Ζώνες ασφαλείας αερολιμένος — Καλλιέργεια χόρτου επί των εκτάσεων αυτών με σκοπό την παραγωγή συσσωματωμένων ζωοτροφών — Κύρια χρήση — Περιορισμοί όσον αφορά τη χρήση ζωνών ασφαλείας αερολιμένος — Σφάλμα το οποίο θα μπορούσε ευλόγως να ανιχνευθεί από επαγγελματία γεωργό — Καλή πίστη»

1. Δικαιούται γεωργικής ενισχύσεως γεωργός ο οποίος καλλιεργεί και θερίζει χόρτο σε ζώνες ασφαλείας αερολιμένος; Τα προδικαστικά ερωτήματα τα οποία υποβλήθηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου στην παρούσα υπόθεση ανέκυψαν στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ γεωργού και των δανικών αρχών με αντικείμενο αυτό ακριβώς το ζήτημα.

2. Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, την οποία υπέβαλε το Vestre Landsret (δυτικό περιφερειακό δικαστήριο) (Δανία), αφορά την προσήκουσα ερμηνεία του όρου «επιλέξιμο εκτάριο» και, πιο συγκεκριμένα, τις παραμέτρους αναφοράς για τον καθορισμό του τι μπορεί και τι δεν μπορεί να συνιστά έκταση επιλέξιμη για γεωργική ενίσχυση βάσει της νομοθεσίας της Ένωσης. Στο πλαίσιο αυτό, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται επίσης σχετικά με το πεδίο εφαρμογής της υποχρεώσεως επιστροφής αδικαιολογήτως χορηγηθείσας ενισχύσεως: ποια κριτήρια πρέπει να χρησιμοποιούνται για τον προσδιορισμό των περιστάσεων υπό τις οποίες δικαιούχος ενισχύσεως μπορεί να απαλλάσσεται από την υποχρέωση επιστροφής της;

3. Εν συνεχεία, θα εκθέσω τους λόγους για τους οποίους φρονώ ότι εκτάσεις γης όπως οι εν προκειμένω επίδικες δεν θα πρέπει, κατ' αρχήν, να θεωρηθεί ότι δεν εμπίπτουν στην έννοια «επιλέξιμο εκτάριο». Όπως εξηγείται κατωτέρω, το γεγονός ότι δεν αποκλείεται a priori κάθε κείμενη σε αερολιμένα έκταση έχει επίσης σημασία για τον καθορισμό του ζητήματος αν και κατά πόσον επαγγελματίας γεωργός θα μπορούσε ευλόγως να ανιχνεύσει το σφάλμα συνεπεία του οποίου αδικαιολογήτως του χορηγήθηκαν δικαιώματα ενισχύσεως και του καταβλήθηκε, ακολούθως, το ποσό της ενισχύσεως.

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

I – **Το νομικό πλαίσιο**

A– *Το δίκαιο της Ένωσης*

1. Βασικοί κανονισμοί

4. Ο κανονισμός (ΕΚ) 1782/2003 [2] θεσπίζει κοινούς κανόνες για τα καθεστώτα άμεσης στηρίξεως στα πλαίσια της κοινής γεωργικής πολιτικής. Σύμφωνα με το άρθρο 1 του κανονισμού 1782/2003, ο εν λόγω κανονισμός καθιερώνει μια νέα μορφή στηρίξεως του εισοδήματος των γεωργών.

5. Το άρθρο 2, στοιχείο β′, του κανονισμού 1782/2003 ορίζει ως «εκμετάλλευση» το «σύνολο των παραγωγικών μονάδων που διαχειρίζεται ο γεωργός και οι οποίες βρίσκονται στην επικράτεια του ιδίου κράτους μέλους», ενώ, σύμφωνα με το άρθρο 2, στοιχείο γ′, ως «γεωργική δραστηριότητα» ορίζεται «η παραγωγή, η εκτροφή ή η καλλιέργεια γεωργικών προϊόντων, συμπεριλαμβανομένων της συγκομιδής, της άμελξης, της αναπαραγωγής και εκτροφής ζώων για γεωργική εκμετάλλευση, ή της διατηρήσεως της γης σε καλή γεωργική και περιβαλλοντική κατάσταση, όπως ορίζεται στο άρθρο 5».

6. Το άρθρο 44, παράγραφος 1, του κανονισμού 1782/2003 ορίζει ότι κάθε δικαίωμα ενισχύσεως που συνοδεύεται από επιλέξιμο εκτάριο γεννά δικαίωμα καταβολής του ποσού που καθορίζεται στο δικαίωμα ενισχύσεως. Σύμφωνα με το άρθρο 44, παράγραφος 2, ο όρος «επιλέξιμα εκτάρια» σημαίνει κάθε γεωργική έκταση της εκμεταλλεύσεως που καλύπτεται από αρόσιμη γη και μόνιμους βοσκοτόπους, εκτός από εκτάσεις που χρησιμοποιούνται για μόνιμες καλλιέργειες, δάση ή εκτάσεις που χρησιμοποιούνται για μη γεωργικές δραστηριότητες.

7. Ο κανονισμός 1782/2003 αντικαταστάθηκε από 1ης Ιανουαρίου 2009 από τον κανονισμό (ΕΚ) 73/2009 [3] (από κοινού, στο εξής: βασικοί κανονισμοί).

8. Σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 2 του κανονισμού 73/2009, ένας από τους λόγους για τους οποίους θα πρέπει να καταργηθεί ο κανονισμός 1782/2003 είναι ότι είχε υποστεί πολλές ουσιαστικές τροποποιήσεις. Ο κανονισμός 73/2009 θεσπίστηκε, ως εκ τούτου, για λόγους σαφήνειας. Σκοπός του, μεταξύ άλλων, είναι να απλουστευθεί η λειτουργία του καθεστώτος ενιαίας ενισχύσεως.

9. Στα στοιχεία β′ και γ′ του άρθρου 2 του κανονισμού 73/2009 ορίζονται η «εκμετάλλευση» και η «γεωργική δραστηριότητα», αντιστοίχως, όπως ακριβώς ορίζονται στον κανονισμό 1782/2003.

10. Κατά το άρθρο 34, παράγραφος 1, του κανονισμού 73/2009, η στήριξη δυνάμει του καθεστώτος ενιαίας ενισχύσεως χορηγείται στους γεωργούς με την ενεργοποίηση δικαιώματος ενισχύσεως ανά επιλέξιμο εκτάριο. Κατά το άρθρο 34, παράγραφος 2, στοιχείο α′, του κανονισμού αυτού, ως «επιλέξιμο εκτάριο» νοείται, μεταξύ άλλων, κάθε γεωργική έκταση της εκμεταλλεύσεως «που χρησιμοποιείται για γεωργική δραστηριότητα ή, όταν οι εκτάσεις χρησιμοποιούνται και για μη γεωργικές δραστηριότητες, χρησιμοποιείται κυρίως για γεωργικές δραστηριότητες».

2 — Κανονισμός του Συμβουλίου, της 29ης Σεπτεμβρίου 2003, για τη θέσπιση κοινών κανόνων για τα καθεστώτα άμεσης στήριξης στα πλαίσια της κοινής γεωργικής πολιτικής και για τη θέσπιση ορισμένων καθεστώτων στήριξης για τους γεωργούς και για την τροποποίηση των κανονισμών 2019/93, 1452/2001, 1453/2001, 1454/2001, 1868/94, 1251/1999, 1254/1999, 1673/2000, 2358/71 και 2529/2001 (ΕΕ L 270, σ. 1) (όπως τροποποιήθηκε).

3 — Κανονισμός του Συμβουλίου, της 19ης Ιανουαρίου 2009, σχετικά με τη θέσπιση κοινών κανόνων για τα καθεστώτα άμεσης στήριξης για τους γεωργούς στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής και τη θέσπιση ορισμένων καθεστώτων στήριξης για τους γεωργούς, για την τροποποίηση των κανονισμών 1290/2005, 247/2006, 378/2007 και για την κατάργηση του κανονισμού 1782/2003 (ΕΕ L 30, σ. 16) (όπως τροποποιήθηκε).

11. Το άρθρο 137 του κανονισμού 73/2009 ρυθμίζει τα περί επιστροφής των αδικαιολογήτως χορηγηθέντων δικαιωμάτων ενισχύσεως. Κατά το άρθρο 137, παράγραφος 1, τα δικαιώματα ενισχύσεως που χορηγήθηκαν σε γεωργούς πριν από την 1η Ιανουαρίου 2009 θεωρούνται νόμιμα και κανονικά από την 1η Ιανουαρίου 2010. Ωστόσο, σύμφωνα με το άρθρο 137, παράγραφος 2, τούτο δεν ισχύει όσον αφορά τα δικαιώματα ενισχύσεως που χορηγήθηκαν σε γεωργούς βάσει πραγματικά ανακριβών αιτήσεων. Εντούτοις, η εξαίρεση αυτή ισχύει αποκλειστικώς και μόνο στον βαθμό που «το σφάλμα δεν μπορούσε ευλόγως να ανιχνευθεί από το γεωργό».

2. Εκτελεστικοί κανονισμοί

12. Όσον αφορά το επίμαχο διάστημα (μεταξύ 2005 και 2009), οι κανονισμοί 1782/2003 και 73/2009 εφαρμόστηκαν, μεταξύ άλλων, από τους κανονισμούς της Επιτροπής (ΕΚ) 795/2004[4] και (ΕΚ) 796/2004[5] (από κοινού, στο εξής: εκτελεστικοί κανονισμοί).

13. Σύμφωνα με το άρθρο 2, στοιχείο α′, του κανονισμού 795/2004, ως «γεωργική έκταση» —απαραίτητη προϋπόθεση προκειμένου η κρίσιμη έκταση να συνιστά «επιλέξιμο εκτάριο»— ορίζεται κάθε έκταση της αρόσιμης γης, των μόνιμων βοσκοτόπων και των μόνιμων καλλιεργειών.

14. Την 1η Ιανουαρίου 2009, ο κανονισμός 795/2004 τροποποιήθηκε, μεταξύ άλλων, με τον κανονισμό (ΕΚ) 370/2009[6] της Επιτροπής. Ούτως, το ακόλουθο άρθρο 3γ προστέθηκε στον κανονισμό 795/2004:

«Για τους σκοπούς της εφαρμογής του άρθρου 34 παράγραφος 2 στοιχείο α′ του [κανονισμού 73/2009], όταν γεωργική έκταση της εκμετάλλευσης χρησιμοποιείται και για μη γεωργικές δραστηριότητες, η έκταση αυτή θεωρείται ότι χρησιμοποιείται κυρίως για γεωργικές δραστηριότητες, αν η γεωργική δραστηριότητα μπορεί να ασκείται χωρίς να παρεμποδίζεται σημαντικά από την ένταση, το είδος, τη διάρκεια και το χρονοδιάγραμμα της μη γεωργικής δραστηριότητας.

Τα κράτη μέλη θεσπίζουν κριτήρια για την εφαρμογή του πρώτου εδαφίου στην επικράτειά τους.»

15. Σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 1, του κανονισμού 796/2004, «αρόσιμη γη» είναι η γη που, μεταξύ άλλων, καλλιεργείται για φυτική παραγωγή και η γη υπό παύση καλλιέργειας ή η διατηρούμενη σε καλή γεωργική και περιβαλλοντική κατάσταση γη. Βάσει του άρθρου 2, παράγραφος 2, του εν λόγω κανονισμού, «μόνιμος βοσκότοπος» είναι η γη που χρησιμοποιείται για την ανάπτυξη αγρωστωδών ή άλλων ποωδών κτηνοτροφικών φυτών και δεν έχει περιληφθεί στην εναλλαγή καλλιεργειών της εκμεταλλεύσεως για διάστημα πενταετίας ή μεγαλύτερο[7].

4 — Κανονισμός της Επιτροπής, της 21ης Απριλίου 2004, σχετικά με τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του καθεστώτος ενιαίας ενίσχυσης που προβλέπεται στον κανονισμό 1782/2003 του Συμβουλίου για τη θέσπιση κοινών κανόνων για τα καθεστώτα άμεσης στήριξης στα πλαίσια της κοινής γεωργικής πολιτικής και για τη θέσπιση ορισμένων καθεστώτων στήριξης (ΕΕ L 141, σ. 1) (όπως τροποποιήθηκε).

5 — Κανονισμός της Επιτροπής, της 21ης Απριλίου 2004, σχετικά με τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων για την εφαρμογή της πολλαπλής συμμόρφωσης, της διαφοροποίησης και του ολοκληρωμένου συστήματος διαχείρισης και ελέγχου που προβλέπονται στον κανονισμό 1782/2003 του Συμβουλίου για τη θέσπιση κοινών κανόνων για τα καθεστώτα άμεσης στήριξης στα πλαίσια της κοινής γεωργικής πολιτικής και για τη θέσπιση ορισμένων καθεστώτων στήριξης για τους γεωργούς (ΕΕ L 141, σ. 18), όπως τροποποιήθηκε από τον κανονισμό 2184/2005 της Επιτροπής, της 23ης Δεκεμβρίου 2005, για την τροποποίηση των κανονισμών 796/2004 και 1973/2004 για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του κανονισμού 1782/2003 του Συμβουλίου για τη θέσπιση κοινών κανόνων για τα καθεστώτα άμεσης στήριξης στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής και για τη θέσπιση ορισμένων καθεστώτων στήριξης για τους γεωργούς (ΕΕ L 347, σ. 61) (όπως τροποποιήθηκε).

6 — Κανονισμός της Επιτροπής, της 6ης Μαΐου 2009, για την τροποποίηση του κανονισμού 795/2004 σχετικά με τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του καθεστώτος ενιαίας ενίσχυσης που προβλέπεται στον κανονισμό 1782/2003 του Συμβουλίου (ΕΕ L 114, σ. 3).

7 — Βλ., επίσης, άρθρο 2, στοιχεία β′ και ε′, του κανονισμού 795/2004.

16. Το άρθρο 12 του κανονισμού 796/2004[8] ασκεί, επίσης, επιρροή εν προκειμένω. Σύμφωνα με το άρθρο 12, παράγραφος 1, στοιχείο στ′, γεωργός ο οποίος υποβάλει αίτηση ενισχύσεως στο πλαίσιο των σχετικών καθεστώτων ενισχύσεως οφείλει να συνυποβάλει δήλωση ότι γνωρίζει τους όρους σχετικά με τα εν λόγω καθεστώτα ενισχύσεως. Εξάλλου, το άρθρο 12, παράγραφος 4, ορίζει ότι, κατά την υποβολή του εντύπου της αιτήσεως, ο γεωργός πρέπει να διορθώνει το προεκτυπωμένο έντυπο, εάν οι πληροφορίες που περιλαμβάνονται στο προεκτυπωμένο έντυπο είναι λανθασμένες.

17. Σύμφωνα με το άρθρο 73, παράγραφος 1, του κανονισμού 796/2004[9], σε περίπτωση αχρεώστητης πληρωμής, ο κάτοχος της εκμεταλλεύσεως οφείλει να επιστρέψει το σχετικό ποσό, προσαυξημένο κατά τους τόκους.

18. Εντούτοις, εξαίρεση από τον εν λόγω κανόνα προβλέπεται στο άρθρο 73, παράγραφοι 4 και 5, του συγκεκριμένου κανονισμού, όπου ορίζεται ότι:

«4. Η υποχρέωση επιστροφής που αναφέρεται στην παράγραφο 1 δεν ισχύει, εάν η πληρωμή οφείλεται σε σφάλμα της αρμόδιας ή άλλης αρχής, το οποίο δεν ήταν εύλογα δυνατόν να εντοπιστεί από τον κάτοχο της εκμετάλλευσης.

Εντούτοις, εφόσον το σφάλμα συνδέεται με πραγματικά στοιχεία που υπεισέρχονται στον υπολογισμό της σχετικής ενίσχυσης, το πρώτο εδάφιο εφαρμόζεται μόνον εάν η απόφαση ανάκτησης δεν κοινοποιήθηκε εντός δωδεκαμήνου από την πληρωμή.

5. Η υποχρέωση επιστροφής που αναφέρεται [στο άρθρο 73, παράγραφος 1] δεν ισχύει, εάν το χρονικό διάστημα που μεσολάβησε μεταξύ της ημερομηνίας καταβολής της ενίσχυσης και της ημερομηνίας της πρώτης κοινοποίησης στον δικαιούχο από την αρμόδια αρχή σχετικά με το αχρεώστητο της σχετικής πληρωμής υπερβαίνει τα δέκα έτη.

Εντούτοις, η περίοδος που αναφέρεται στο πρώτο εδάφιο περιορίζεται σε τέσσερα έτη, εάν ο δικαιούχος ενήργησε καλόπιστα.»

19. Το άρθρο 73α, παράγραφος 1, του κανονισμού 796/2004 ορίζει ότι, εάν διαπιστωθεί ότι έχουν χορηγηθεί αδικαιολογήτως δικαιώματα ενισχύσεως, ο γεωργός αποδίδει τα δικαιώματα αυτά, τα οποία θεωρείται ότι δεν έχουν χορηγηθεί εξ υπαρχής.

Β– *Το δανικό δίκαιο*

20. Σύμφωνα με το δανικό δίκαιο, οι προϋποθέσεις τις οποίες πρέπει να πληρούν οι ζώνες ασφαλείας αεροδρομίων θεσπίζονται από την Trafikstyrelsen (πρώην Statens Luftfartsvæsen, Αρχή μεταφορών) μέσω των «κανόνων πολιτικής αεροπορίας» (Bestemmelser for Civil Luftfart, στο εξής: BL).

8 — Όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 2184/2005 της Επιτροπής, της 23ης Δεκεμβρίου 2005, για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 796/2004 και (ΕΚ) αριθ. 1973/2004 για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1782/2003 του Συμβουλίου για τη θέσπιση κοινών κανόνων για τα καθεστώτα άμεσης στήριξης στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής και για τη θέσπιση ορισμένων καθεστώτων στήριξης για τους γεωργούς (ΕΕ L 347, σ. 61).

9 — Όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 239/2005 της Επιτροπής, της 11ης Φεβρουαρίου 2005, για τροποποίηση και διόρθωση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 796/2004 σχετικά με τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων για την εφαρμογή της πολλαπλής συμμόρφωσης, της διαφοροποίησης και του ολοκληρωμένου συστήματος διαχείρισης και ελέγχου που προβλέπονται στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1782/2003 του Συμβουλίου για τη θέσπιση κοινών κανόνων για τα καθεστώτα άμεσης στήριξης στα πλαίσια της κοινής γεωργικής πολιτικής και για τη θέσπιση ορισμένων καθεστώτων στήριξης για τους γεωργούς (ΕΕ L 42, σ. 3).

21. Η καλλιέργεια των ζωνών ασφαλείας διέπεται από τον κανόνα BL 3-16 της 31ης Ιανουαρίου 2005, περί μέτρων περιορισμού του κινδύνου προσκρούσεως πτηνών/θηλαστικών σε αεροσκάφη στα αεροδρόμια. Σύμφωνα με τους συγκεκριμένους κανόνες:

«5.2.2Γεωτεμάχια τα οποία δεν διαθέτουν σκληρή επίστρωση και βρίσκονται εντός της περιοχής του αεροδρομίου από τον διάδρομο/τους διαδρόμους προσαπογειώσεως και σε απόσταση μέχρι 150 m από τα όρια αυτών:

Η έκταση καλύπτεται από αγρωστώδη

[…]

5.2.3 Γεωτεμάχια τα οποία δεν διαθέτουν σκληρή επίστρωση και βρίσκονται εντός της περιοχής του αεροδρομίου σε απόσταση από 150 έως 300 m από τα όρια του διαδρόμου/των διαδρόμων προσαπογειώσεως:

a. Η έκταση χρησιμοποιείται για την καλλιέργεια αγρωστωδών […]

b. Η έκταση μπορεί να χρησιμοποιηθεί για καλλιέργεια σιτηρών, μόνον όμως μετά από διαβούλευση με τον σύμβουλο. Δεν επιτρέπεται η καλλιέργεια σπόρων για σπορά όλο τον χρόνο.

5.2.4 Γεωτεμάχια τα οποία δεν διαθέτουν σκληρή επίστρωση και βρίσκονται εντός της περιοχής του αεροδρομίου σε απόσταση άνω των 300 m από τα όρια του διαδρόμου/των διαδρόμων προσαπογειώσεως μπορούν να χρησιμοποιηθούν για καλλιέργεια, μόνον όμως μετά από διαβούλευση με τον σύμβουλο.

[…]

6.4.1 Όσον αφορά την καλλιέργεια της γης, λαμβάνονται υπόψη οι ακόλουθοι παράγοντες:

a. Το χόρτο διατηρείται διαρκώς σε ύψος το πολύ 20 cm στους διαδρόμους προσαπογειώσεως και στους τροχοδρόμους που δεν φέρουν επίστρωση από χαλίκι ή άλλη σκληρή επίστρωση […]

b. Εκτός των ζωνών που αναφέρονται στο στοιχείο α', αλλά εντός των ζωνών που καλύπτονται από το σημείο 5.2.2, καταβάλλεται προσπάθεια να διατηρείται διαρκώς το χόρτο σε ύψος μεταξύ 20 cm και 40 cm κατ' ανώτατο όριο […]».

II – **Πραγματικά περιστατικά, διαδικασία και προδικαστικά ερωτήματα**

22. Στις 21 Δεκεμβρίου 1999 και στις 10 Μαΐου 2000, ο J. Demmer συνήψε συμφωνητικά με τον αερολιμένα Aalborg (Aalborg Lufthavn) και την αεροπορική βάση Skrydstrup (Flyvestation Skrydstrup), αντιστοίχως, για τη μίσθωση ζωνών ασφαλείας οι οποίες περιβάλλουν τους διαδρόμους προσαπογειώσεως, τους τροχοδρόμους και τους διαδρόμους ακινητοποιήσεως των εν λόγω αερολιμένων. Τα γεωτεμάχια χρησιμοποιούνται για την καλλιέργεια χορτονομής με σκοπό την παραγωγή συσσωματωμένων ζωοτροφών.

23. Βάσει των συμφωνητικών και υπό τους όρους τους οποίους προέβλεπαν, ο J. Demmer, ως μισθωτής, απέκτησε το δικαίωμα να θερίζει και να χρησιμοποιεί το χόρτο από τις εκτάσεις των αεροδρομίων έναντι μισθώματος. Ο J. Demmer επρόκειτο να θερίζει το χόρτο τρεις έως τέσσερις φορές ετησίως.

24. Στα συμφωνητικά περιλαμβάνονταν αρκετοί όροι με αντικείμενο τη συντήρηση της επίδικης εκτάσεως. Μεταξύ των προβλέψεων που έγιναν δεκτές, συμφωνήθηκαν όροι που διείπαν τον χρόνο και τον τρόπο θερισμού του χόρτου, τη χρήση λιπάσματος, ενώ, στο συμφωνητικό με την αεροπορική βάση Skrydstrup, συμφωνήθηκε η απαγόρευση χρησιμοποιήσεως ζιζανιοκτόνων [10].

25. Βάσει της παραγράφου 8 του συμφωνητικού μισθώσεως που συνήφθη μεταξύ του J. Demmer και της αεροπορικής βάσεως Skrydstrup, ο J. Demmer όφειλε να εκτελεί τις εργασίες του κατά τρόπο ο οποίος δεν θα παρακώλυε τις εκτελούμενες πτήσεις αλλά και σύμφωνα με τις οδηγίες και τις απαγορεύσεις τις οποίες θα εξέδιδε η υπηρεσία ελέγχου της εναέριας κυκλοφορίας ή η διοίκηση της αεροπορικής βάσεως Skrydstrup.

26. Βάσει της παραγράφου 6 του συμφωνητικού μισθώσεως που συνήφθη μεταξύ του J. Demmer και της αεροπορικής βάσεως Aalborg, ο J. Demmer όφειλε να ενημερώνει τον εκμισθωτή όταν του ζητείτο να επιτρέψει την πρόσβαση στη μισθωμένη έκταση. Δυνάμει της παραγράφου αυτής, χορηγείται στις Ένοπλες Δυνάμεις το απεριόριστο δικαίωμα να χρησιμοποιούν τη μισθωμένη έκταση, ή να επιτρέπουν σε άλλους τη χρήση της, για τη διενέργεια στρατιωτικών γυμνασίων κάθε είδους.

27. Από το έτος 2005, ο J. Demmer συμμορφώθηκε προς την υποχρέωση που υπείχε, στο πλαίσιο αμφότερων των συμφωνητικών, να χρησιμοποιεί τις εκτάσεις κατά τρόπο διασφαλίζοντα τη χορήγηση δικαιωμάτων ενισχύσεως και να υποβάλει τις σχετικές αιτήσεις. Κατόπιν αιτήσεως που υπέβαλε ο J. Demmer, η διεύθυνση επιχειρήσεων τροφίμων (FødevareErhverv, νυν NaturErhverv styrelsen· στο εξής: AgriFish Agency) του χορήγησε, με απόφαση της 29ης Μαΐου 2006, δικαιώματα ενισχύσεως σε σχέση με τις επίδικες εκτάσεις με ισχύ από το έτος ενισχύσεως 2005.

28. Την 1η Φεβρουαρίου 2006, ο J. Demmer μεταβίβασε στις Ένοπλες Δυνάμεις τα δικαιώματα ενισχύσεως που αφορούσαν τις εκτάσεις του αερολιμένος Aalborg. Κατά συνέπεια, κατά τα έτη ενισχύσεως 2006 έως 2009, ο J. Demmer μίσθωσε εκτάσεις μόνο της αεροπορικής βάσεως Skrydstrup και έλαβε ενίσχυση μόνο για τις εκτάσεις αυτές.

29. Το 2008, η διεύθυνση επιχειρήσεων τροφίμων προέβη σε εξέταση και οικονομικό έλεγχο του μητρώου καλλιεργούμενων εκτάσεων. Συνεπεία του ελέγχου αυτού, ορισμένα από τα γεωτεμάχια σε σχέση με τα οποία ο J. Demmer είχε δηλώσει εκτάσεις στο πλαίσιο του καθεστώτος ενιαίας ενισχύσεως περιορίστηκαν ή διαγράφηκαν από το μητρώο. Και τούτο διότι, σύμφωνα με τη διεύθυνση επιχειρήσεων τροφίμων, οι ζώνες ασφαλείας αερολιμένων δεν μπορούσαν να θεωρηθούν γεωργικές εκτάσεις επιλέξιμες για ενίσχυση. Στο πλαίσιο αυτό, ανακοινώθηκε στον J. Demmer ότι θα επανεξετάζονταν επίσης οι αιτήσεις για τα προηγούμενα έτη και θα υπολογίζονταν εκ νέου τα δικαιώματα ενισχύσεως.

30. Στις 2 Μαΐου 2011, η διεύθυνση επιχειρήσεων τροφίμων αποφάσισε να μειώσει τα δικαιώματα ενισχύσεως του J. Demmer και να ανακτήσει την αχρεωστήτως καταβληθείσα ενίσχυση για την έκταση του αερολιμένος Aalborg για το 2005 και για την έκταση της αεροπορικής βάσεως Skrydstrup από το 2005 έως το 2009.

31. Ο J. Demmer προσέβαλε την απόφαση ενώπιον του κέντρου καταγγελιών του Υπουργείου Τροφίμων, Γεωργίας και Αλιείας (Fødevareministeriets Klagecenter). Τον Μάιο 2012, το κέντρο καταγγελιών επικύρωσε την απόφαση της διευθύνσεως επιχειρήσεων τροφίμων.

10 — Παράγραφοι 4 έως 8 του συμφωνητικού μεταξύ του J. Demmer και της αεροπορικής βάσεως Skrydstrup και παράγραφοι 4 και 6 έως 8 του συμφωνητικού μεταξύ του J. Demmer και του αεροδρομίου Aalborg.

32. Στις 13 Νοεμβρίου 2012, ο J. Demmer προσέβαλε την απόφαση του κέντρου καταγγελιών ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου. Το τελευταίο υπέβαλε ενώπιον του Δικαστηρίου αίτηση προδικαστικής αποφάσεως επί των ακόλουθων ερωτημάτων:

«(1) Πρέπει η απαίτηση να μη χρησιμοποιείται η γεωργική έκταση "για μη γεωργική δραστηριότητα", κατά την έννοια του άρθρου 44, παράγραφος 2, του κανονισμού 1782/2003, και η απαίτηση να χρησιμοποιείται η γεωργική έκταση για "γεωργική δραστηριότητα" ή "[…] κυρίως για γεωργικές δραστηριότητες", κατά την έννοια του άρθρου 34, παράγραφος 2, στοιχείο α′, του κανονισμού 73/2009, να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι συνιστά προϋπόθεση της ενισχύσεως ο κύριος σκοπός της χρήσεως της εκτάσεως να είναι γεωργικός;

(α) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, ποιες παράμετροι πρέπει να λαμβάνονται υπόψη προκειμένου να κριθεί ποια χρήση είναι η "κύρια", όταν η έκταση χρησιμοποιείται συγχρόνως για διάφορους σκοπούς;

(β) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, μπορεί αυτό να σημαίνει ότι οι ζώνες ασφαλείας οι οποίες περιβάλλουν τους διαδρόμους προσαπογειώσεως, τους τροχοδρόμους και τους διαδρόμους ακινητοποιήσεως, αποτελούν μέρος των αερολιμένων και υπόκεινται σε ειδικούς κανόνες και περιορισμούς, όπως οι επίμαχοι εν προκειμένω, σχετικά με τη χρήση της γης, αλλά συγχρόνως χρησιμοποιούνται για τον θερισμό χόρτου με σκοπό την παραγωγή συσσωματωμένων ζωοτροφών, είναι ως εκ της φύσεως και της χρήσεώς τους επιλέξιμες για ενίσχυση βάσει των προαναφερθεισών διατάξεων;

(2) Πρέπει η απαίτηση να αποτελεί η γεωργική έκταση μέρος της "εκμετάλλευσης" του γεωργού, κατά την έννοια του άρθρου 44, παράγραφος 2, του κανονισμού 1782/2003 και του άρθρου 34, παράγραφος 2, στοιχείο α′, του κανονισμού 73/2009, να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι οι ζώνες ασφαλείας οι οποίες περιβάλλουν τους διαδρόμους προσαπογειώσεως, τους τροχοδρόμους και τους διαδρόμους ακινητοποιήσεως, αποτελούν μέρος των αερολιμένων και υπόκεινται σε ειδικούς κανόνες και περιορισμούς, όπως οι επίμαχοι εν προκειμένω, σχετικά με τη χρήση της γης, αλλά συγχρόνως χρησιμοποιούνται για τον θερισμό χόρτου με σκοπό την παραγωγή συσσωματωμένων ζωοτροφών, είναι ως εκ της φύσεως και της χρήσεώς τους επιλέξιμες για ενίσχυση βάσει των προαναφερθεισών διατάξεων;

(3) Αν η απάντηση στο ερώτημα 1β ή/και στο ερώτημα 2 είναι αρνητική, υφίσταται, λόγω του ότι τα γεωτεμάχια, εκτός του ότι χρησιμοποιούνται ως μόνιμοι βοσκότοποι για την παραγωγή συσσωματωμένων ζωοτροφών, συνιστούν και ζώνες ασφαλείας που περιβάλλουν διαδρόμους προσαπογειώσεως, τροχοδρόμους και διαδρόμους ακινητοποιήσεως

(α) σφάλμα που θα μπορούσε ευλόγως να ανιχνευθεί από τον γεωργό, κατά την έννοια του άρθρου 137 του κανονισμού 73/2009, παρότι χορηγήθηκαν δικαιώματα ενισχύσεως για τις εκτάσεις;

(β) σφάλμα που θα μπορούσε ευλόγως να εντοπιστεί από τον γεωργό, κατά την έννοια του άρθρου 73, παράγραφος 4, [του εκτελεστικού κανονισμού 796/2004 της Επιτροπής], παρότι καταβλήθηκε ενίσχυση για τις εκτάσεις;

(γ) αχρεώστητη πληρωμή σε σχέση με την οποία ο δικαιούχος δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι ενήργησε καλόπιστα κατά την έννοια του άρθρου 73, παράγραφος 5, [του εκτελεστικού κανονισμού 796/2004 της Επιτροπής], παρότι καταβλήθηκε ενίσχυση για τις εκτάσεις;

(4) Ποιος είναι ο κρίσιμος χρόνος προκειμένου να αξιολογηθεί αν

(α) υφίσταται σφάλμα που θα μπορούσε ευλόγως να ανιχνευθεί από τον γεωργό, κατά την έννοια του άρθρου 137 του κανονισμού 73/2009,

(β) υφίσταται σφάλμα που θα μπορούσε ευλόγως να εντοπιστεί από τον γεωργό, κατά την έννοια του άρθρου 73, παράγραφος 4, [του εκτελεστικού κανονισμού 796/2004 της Επιτροπής],

(γ) ο δικαιούχος μπορεί να θεωρηθεί ότι ενήργησε καλόπιστα κατά την έννοια του άρθρου 73, παράγραφος 5, [του εκτελεστικού κανονισμού 796/2004 της Επιτροπής];

(5) Πρέπει η αξιολόγηση η οποία απαιτείται στο πλαίσιο του ερωτήματος 4, σημεία α′ έως γ′, να διενεργείται σε σχέση με κάθε μεμονωμένο έτος ενισχύσεως ή σε σχέση με τις πληρωμές ως σύνολο;»

33. Στην υπό κρίση υπόθεση υπέβαλαν γραπτές παρατηρήσεις ο J. Demmer, η Δανική, η Ελληνική και η Πολωνική Κυβέρνηση, όπως επίσης και η Επιτροπή. Το Δικαστήριο αποφάσισε να μη διεξαχθεί προφορική διαδικασία.

III – **Ανάλυση**

Α– *Προκαταρκτικά ζητήματα*

34. Το αιτούν δικαστήριο έχει υποβάλει πλήθος ερωτημάτων στο Δικαστήριο. Παρά ταύτα, η όλη υπόθεση της κύριας δίκης περιστρέφεται γύρω από τρία στενά συνδεδεμένα μεταξύ τους ζητήματα, ήτοι: (i) της επιλεξιμότητας για ενίσχυση εκτάσεων γης που βρίσκονται σε ζώνες ασφαλείας αερολιμένος (πρώτο και δεύτερο ερώτημα)· (ii) των παραμέτρων βάσει των οποίων αξιολογείται αν πρέπει ο δικαιούχος να απαλλάσσεται από την υποχρέωση επιστροφής της ενισχύσεως η οποία αδικαιολογήτως χορηγήθηκε και καταβλήθηκε (τρίτο ερώτημα)· (iii) του προσδιορισμού του κατάλληλου χρονικού σημείου για την εν λόγω αξιολόγηση (τέταρτο και πέμπτο ερώτημα). Ωστόσο, πριν εξετάσω ενδελεχώς τα προβλήματα αυτά, είναι σκόπιμο να ασχοληθώ με τρία προκαταρκτικά ζητήματα τα οποία ασκούν επιρροή στην ανάλυση που ακολουθεί.

35. Πρώτον, η ερμηνεία των κανόνων που διέπουν τη χορήγηση ενισχύσεως στο πλαίσιο του καθεστώτος ενιαίας ενισχύσεως πρέπει να λαμβάνει υπόψη της τη λογική στην οποία στηρίζεται η χορήγηση γεωργικών ενισχύσεων. Ειδικότερα, όσον αφορά το καθεστώς ενιαίας ενισχύσεως, αυτό τέθηκε σε εφαρμογή με τον κανονισμό 1782/2003 στο πλαίσιο μεταρρυθμίσεως της γεωργικής πολιτικής της Ένωσης. Όπως διευκρινίζεται στο άρθρο 1 του κανονισμού αυτού, πρωταρχικός σκοπός του κανονισμού 1782/2003 ήταν η θέσπιση μιας νέας μορφής στηρίξεως του εισοδήματος των γεωργών. Υπό αυτήν την έννοια, το καθεστώς ενιαίας ενισχύσεως συμβάλλει αναμφισβήτητα στην επίτευξη του κοινωνικοπολιτικού στόχου της γεωργικής πολιτικής της Ένωσης, ο οποίος είναι να εξασφαλίζει ένα δίκαιο βιοτικό επίπεδο στον γεωργικό πληθυσμό [11]. Ο στόχος αυτός επηρεάζει την ερμηνεία των βασικών κανονισμών.

36. Δεύτερον, όπως επισημαίνει το αιτούν δικαστήριο, παρατηρείται ορισμένη απόκλιση μεταξύ του κανονισμού 1782/2003 και του κανονισμού 73/2009 όσον αφορά το τι συνιστά «επιλέξιμο εκτάριο» για τους σκοπούς των εν λόγω κανονισμών. Πράγματι, ενώ το άρθρο 44, παράγραφος 2, του κανονισμού 1782/2003 ορίζει ως «επιλέξιμο εκτάριο» κάθε γεωργική έκταση της εκμεταλλεύσεως που καλύπτεται από αρόσιμη γη και μόνιμους βοσκοτόπους, εκτός από εκτάσεις που χρησιμοποιούνται για μη γεωργικές δραστηριότητες, ο κανονισμός 73/2009 προβλέπει έναν ελαφρώς διαφορετικό

11 — Βλ. άρθρο 39, παράγραφος 1, στοιχείο β′, ΣΛΕΕ. Για σχόλια, βλ. Hartig Danielsen, J., *EU Agricultural Law*, Kluwer Law International, Alphen An den Rijn: 2013, σ. 17 επ.

ορισμό. Όντως, σύμφωνα με το άρθρο 34, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 73/2009 ως επιλέξιμο εκτάριο θεωρείται κάθε γεωργική έκταση της εκμεταλλεύσεως η οποία χρησιμοποιείται για γεωργική δραστηριότητα —ή, όταν οι εκτάσεις χρησιμοποιούνται και για μη γεωργικές δραστηριότητες, *χρησιμοποιείται κυρίως για γεωργικές δραστηριότητες*.

37. Οι επελθούσες τροποποιήσεις δεν είναι διόλου αμελητέες. Βεβαίως, με βάση τη γραμματική διατύπωση της διατάξεως, θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι, στο πλαίσιο του κανονισμού 1782/2003, αφής στιγμής οι εκτάσεις χρησιμοποιούνται για μη γεωργικές δραστηριότητες, αποκλείεται αυτομάτως να θεωρηθούν επιλέξιμες για το καθεστώς ενιαίας ενισχύσεως. Εντούτοις, όπως φαίνεται άλλωστε να δέχονται και οι μετέχοντες στη διαδικασία, δεν θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη σημασία στην απόκλιση που παρουσιάζει η ορολογία που χρησιμοποιείται στα εν λόγω νομοθετικά κείμενα. Όντως, από κανένα στοιχείο των προπαρασκευαστικών εργασιών του κανονισμού 73/2009 δεν προκύπτει η βούληση του νομοθέτη να τροποποιήσει το σχετικό με τα επιλέξιμα εκτάρια κανονιστικό πλέγμα, το οποίο αποτελεί έναν εκ των ακρογωνιαίων λίθων του καθεστώτος ενιαίας ενισχύσεως.

38. Τουναντίον, είμαι της γνώμης ότι σκοπός του νομοθέτη ήταν να διευκρινίσει τους κανόνες που διέπουν τα καθεστώτα ενισχύσεως που έχουν εφαρμογή στους γεωργούς. Εξάλλου, δεν είναι καθόλου ασύνηθες να χρησιμοποιείται το ίδιο γεωτεμάχιο τόσο για γεωργικές όσο και για μη γεωργικές δραστηριότητες. Κατά συνέπεια, φαίνεται λογικό να κρίνεται η επιλεξιμότητα της εκτάσεως από τη φύση της δραστηριότητας για την οποία χρησιμοποιείται κυρίως η έκταση αυτή. Ο κανονισμός 73/2009, ερμηνευόμενος υπό το πρίσμα του άρθρου 3γ του κανονισμού 795/2004, όπως τροποποιήθηκε, ικανοποιεί κατά κάποιον τρόπο την ανάγκη σαφήνειας στον συγκεκριμένο τομέα. Οι εν λόγω διατάξεις, όντως, καταδεικνύουν σαφέστερα ότι η μικτή χρήση ενός γεωτεμαχίου δεν αποκλείει αυτοδικαίως την έκταση αυτή από την ενίσχυση. Τουναντίον, ουσιώδης προϋπόθεση της επιλεξιμότητας είναι η έκταση να χρησιμοποιείται *κυρίως* για γεωργικές δραστηριότητες[12]. Για τον λόγο αυτό, θεωρώ σκόπιμο να εξετάσω τα ερωτήματα τα οποία έθεσε το αιτούν δικαστήριο (ειδικότερα, το πρώτο και το δεύτερο ερώτημα) υπό το πρίσμα του γράμματος του κανονισμού 73/2009 για ολόκληρη την εξεταζόμενη περίοδο, ήτοι από το 2005 έως το 2009.

39. Τρίτον, οφείλω να τονίσω ότι το αιτούν δικαστήριο στηρίζει την προσέγγισή του στην υπόθεση ότι οι επίδικες εκτάσεις χρησιμοποιούνται τόσο για γεωργικές όσο και για μη γεωργικές δραστηριότητες κατά την έννοια των βασικών κανονισμών. Συναφώς, από τη διάταξη περί παραπομπής προκύπτει ότι ο J. Demmer συμφώνησε να χρησιμοποιεί την έκταση της αεροπορικής βάσεως Skrydstrup λαμβάνοντας υπόψη τις πτητικές δραστηριότητες και σύμφωνα με τυχόν οδηγίες και απαγορεύσεις. Βάσει του συμφωνητικού μισθώσεως με το αεροδρόμιο Aalborg, οι Ένοπλες Δυνάμεις επιφυλάχθηκαν του απεριόριστου δικαιώματος να χρησιμοποιούν την έκταση, ή να επιτρέπουν σε άλλους τη χρήση της, για τη διενέργεια στρατιωτικών γυμνασίων κάθε είδους. Επίσης, ο J. Demmer ανέλαβε την υποχρέωση να ενημερώνει τον εκμισθωτή όταν του ζητείται να επιτρέψει την πρόσβαση στην έκταση αυτή.

40. Εντούτοις, από τη δικογραφία δεν προκύπτει σαφώς αν η επίδικη έκταση χρησιμοποιήθηκε για μη γεωργικές δραστηριότητες ή αν ο εκμισθωτής άσκησε, στην πραγματικότητα, τα συμβατικά του δικαιώματα σε σχέση με την έκταση αυτή.

12 — Βλ. άρθρο 9 του κανονισμού (ΕΚ) 1120/2009 της Επιτροπής, της 29ης Οκτωβρίου 2009, για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του καθεστώτος ενιαίας ενίσχυσης που προβλέπεται στον τίτλο ΙΙΙ του κανονισμού 73/2009 του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση κοινών κανόνων για τα καθεστώτα άμεσης στήριξης για τους γεωργούς στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής και τη θέσπιση ορισμένων καθεστώτων στήριξης για τους γεωργούς (ΕΕ L 316, σ. 1) και άρθρο 32, παράγραφοι 2, στοιχείο α', και 3, του κανονισμού (ΕΚ) 1307/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, περί θεσπίσεως κανόνων για άμεσες ενισχύσεις στους γεωργούς βάσει καθεστώτων στήριξης στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής και για την κατάργηση του κανονισμού 637/2008 και του κανονισμού 73/2009 του Συμβουλίου (ΕΕ L 347, σ. 608), τα οποία δεν τυγχάνουν εφαρμογής, ratione temporis, στην υπό κρίση υπόθεση.

41. Για αυτόν τον λόγο, κρίνεται αναγκαία η ακόλουθη επισήμανση. Κατά την άποψή μου, το γεγονός ότι μεταξύ των συμβαλλομένων συμφωνήθηκαν όροι όπως οι ανωτέρω αλλά και το ότι το επίδικο γεωτεμάχιο βρίσκεται εντός ζώνης ασφαλείας αερολιμένος ουδόλως αποδεικνύουν τη χρήση του για μη γεωργικές δραστηριότητες. Επ' αυτού, εκτιμώ ως κρίσιμο το γεγονός ότι επί του επίδικου γεωτεμαχίου όντως λαμβάνουν χώρα μη γεωργικές δραστηριότητες (όπως είναι τα στρατιωτικά γυμνάσια ή οι πτητικές δραστηριότητες).

42. Κατά την άποψή μου, ο συμβατικός όρος σύμφωνα με τον οποίο ο μισθωτής οφείλει να χρησιμοποιεί τη μισθωμένη έκταση λαμβάνοντας υπόψη του τις πτητικές δραστηριότητες και σύμφωνα με τυχόν οδηγίες και απαγορεύσεις δεν μπορεί να εκληφθεί, αυτός καθεαυτόν, ως «δραστηριότητα». Το ίδιο ισχύει για τις ορίζουσες τον σκοπό μιας ζώνης ασφαλείας αερολιμένος διατάξεις ή όσες θεσπίζουν συγκεκριμένους περιορισμούς στη χρήση της. Όντως, δεν είναι καθόλου ασυνήθιστο να επιφυλάσσεται ο εκμισθωτής συγκεκριμένων δικαιωμάτων όσον αφορά τη μισθωμένη έκταση ή να οριοθετεί το περιθώριο ευχέρειας του μισθωτή ως προς τη χρήση της τελευταίας (για παράδειγμα, όσον αφορά τη χρήση ζιζανιοκτόνων, τις επιλέξιμες καλλιέργειες ή τη συντήρηση της εκτάσεως κατά περιβαλλοντικώς ορθό τρόπο). Στην καλύτερη περίπτωση, κατά τη γνώμη μου, οι κανόνες και οι περιορισμοί που απορρέουν από τον νόμο και τη συμφωνία των μερών *επιτρέπουν* τη χρήση της εκτάσεως για μη γεωργικές δραστηριότητες,

43. Εντούτοις, δεν πρέπει να παροράται ότι, για να θεωρείται επιλέξιμη ενισχύσεως, η οικεία έκταση πρέπει, σε κάθε περίπτωση, να αποτελεί τμήμα της εκμεταλλεύσεως του γεωργού. Όπως θα εκτεθεί στα σημεία 60 επ. κατωτέρω, οι ειδικοί κανόνες και περιορισμοί σχετικά με τη χρήση της επίδικης εκτάσεως είναι κρίσιμοι στο πλαίσιο της συγκεκριμένης αξιολογήσεως (και όχι κατά την εκτίμηση του αν και κατά πόσον η έκταση χρησιμοποιείται κυρίως για γεωργική παρά για μη γεωργική δραστηριότητα).

44. Εν πάση περιπτώσει, απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να κρίνει αν η έκταση χρησιμοποιήθηκε για στρατιωτικά γυμνάσια ή για οποιαδήποτε άλλη μη γεωργική δραστηριότητα. Παρά τις επιφυλάξεις αυτές, δοθέντος επίσης ότι το συγκεκριμένο ζήτημα δεν έχει εξεταστεί ενδελεχώς είτε από το αιτούν δικαστήριο είτε από τους διαδίκους, θα προχωρήσω, ευθύς αμέσως, στην εξέταση των προδικαστικών ερωτημάτων που υποβλήθηκαν, στηριζόμενος στην παραδοχή ότι τα γεωτεμάχια της επίδικης εκτάσεως υπόκεινται στην πραγματικότητα σε μικτή χρήση (τουτέστιν, χρησιμοποιούνται τόσο για γεωργικές όσο και για μη γεωργικές δραστηριότητες).

Β– *«Επιλέξιμο εκτάριο»*

1. Κύριος σκοπός και κύρια χρήση στην περίπτωση της μικτής χρήσεως γης

45. Στο πλαίσιο του πρώτου και του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί, μεταξύ άλλων, εάν και κατά πόσον, για να θεωρείται επιλέξιμη ενισχύσεως μια γεωργική έκταση, καθοριστικό είναι το γεγονός ότι ο κύριος *σκοπός* χρήσεως της εκτάσεως αυτής είναι γεωργικός.

46. Πριν από την εξέταση του συγκεκριμένου ζητήματος, επισημαίνω εκ προοιμίου πως δεν υπάρχει αμφιβολία ότι οι επίδικες εκτάσεις αποτελούν γεωργικές εκτάσεις κατά την έννοια των κανονισμών 1782/2003 και 73/2009: όντως, οι εν λόγω εκτάσεις χρησιμοποιούνται για την καλλιέργεια χορτονομής με σκοπό την παραγωγή συσσωματωμένων ζωοτροφών. Ως εκ τούτου, οι εκτάσεις αυτές με σχετική ευκολία χαρακτηρίζονται ως γεωργικές, αφής στιγμής χρησιμοποιούνται ως αρόσιμη γη ή ως μόνιμος βοσκότοπος κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού

796/2004[13]. Ομοίως δεν αμφισβητείται κατ' ουσίαν ότι η δραστηριότητα του J. Demmer, ήτοι η καλλιέργεια χορτονομής στην επίμαχη γαία, συνιστά «γεωργική δραστηριότητα» κατά την έννοια των βασικών κανονισμών.

47. Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά τον σκοπό των επίμαχων εκτάσεων, μπορεί να ληφθεί ως δεδομένο ότι ο *αρχικός* σκοπός τους (ή ο λόγος υπάρξεώς τους) ήταν η διαφύλαξη της ασφάλειας του αερολιμένος και της εναέριας κυκλοφορίας. Αρχικώς, οι γαίες δεν προορίζονταν ίσως να χρησιμοποιηθούν ως γεωργικές εκτάσεις. Ωστόσο, το γεγονός αυτό πρέπει να διακρίνεται σαφώς από τον πραγματικό σκοπό για τον οποίο αυτές σήμερα χρησιμοποιούνται. Καίτοι πρόκειται ασφαλώς για δυσερμήνευτες έννοιες, είναι δύσκολο να γίνει διάκριση μεταξύ *του κύριου σκοπού* για τον οποίο οι εκτάσεις χρησιμοποιούνται —ήτοι, της έννοιας την οποία μνημονεύει το αιτούν δικαστήριο στα προδικαστικά ερωτήματά του— και *της κύριας χρήσεως* κατά την έννοια του άρθρου 34, παράγραφος 2, του κανονισμού 73/2009. Όντως, όπως έχει ήδη επισημάνει ο γενικός εισαγγελέας J. Mazák, το στοιχείο που έχει σημασία (στο πλαίσιο ορισμού του όρου «επιλέξιμο εκτάριο») είναι η *πραγματική* χρήση της εκτάσεως γης ή, ενδεχομένως, τι έχει πράγματι φυτευτεί στην έκταση αυτή, και όχι οι κύριοι ή άλλοι σκοποί για τους οποίους χρησιμοποιείται[14]. Για αυτόν τον λόγο, φρονώ ότι, όταν εγείρεται ζήτημα εάν είναι επιλέξιμο ενισχύσεως κάποιο γεωτεμάχιο, το κριτήριο που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη για την εκτίμηση αυτή είναι η κύρια (και πραγματική) χρήση της εν λόγω εκτάσεως γης.

48. Ο κανονισμός 370/2009 (με τον οποίο προστέθηκε το άρθρο 3γ στον κανονισμό 795/2004) παρέχει χρήσιμη καθοδήγηση ως προς τα κριτήρια που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για τον καθορισμό του τι συνιστά κύρια χρήση γεωτεμαχίου, παρά το γεγονός ότι ο εν λόγω κανονισμός δεν έχει εφαρμογή ratione temporis για ολόκληρη την περίοδο μεταξύ 2005 και 2009. Στην πραγματικότητα, το άρθρο 3γ του κανονισμού 795/2004 ορίζει ότι όταν μια γεωργική έκταση της εκμεταλλεύσεως χρησιμοποιείται τόσο για γεωργικές όσο και για μη γεωργικές δραστηριότητες, η έκταση αυτή θεωρείται ότι χρησιμοποιείται κυρίως για γεωργικές δραστηριότητες στο μέτρο που η γεωργική δραστηριότητα μπορεί να ασκείται χωρίς να παρεμποδίζεται σημαντικά από την ένταση, το είδος, τη διάρκεια και το χρονοδιάγραμμα της μη γεωργικής δραστηριότητας.

49. Ανακύπτει, κατά συνέπεια, το εξής ερώτημα: στο πλαίσιο αυτό, τι σημαίνει ο όρος «παρεμποδίζεται σημαντικά»; —στη συνέχεια, θα εξετάσω το ζήτημα αυτό.

2. Η κύρια χρήση μιας εκτάσεως γης

50. Ασφαλώς, θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι τούτο εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο, καθόσον διαθέτει αποκλειστική αρμοδιότητα προς εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών. Ωστόσο, προκειμένου να διασφαλιστεί, κατά το δυνατό, η ομοιόμορφη εφαρμογή των κανόνων που διέπουν το ζήτημα της επιλεξιμότητας σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση (παρά την ευχέρεια που διαθέτουν τα κράτη μέλη να εφαρμόζουν τους κανόνες αυτούς σύμφωνα με το άρθρο 3γ, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 795/2004), θα προσπαθήσω να απαριθμήσω ορισμένες παραμέτρους που είναι χρήσιμες για τον προσδιορισμό της κύριας γεωργικής χρήσεως ενός συγκεκριμένου γεωτεμαχίου[15].

13 — Βλ. απόφαση Landkreis Bad Dürkheim (C-61/09, EU:C:2010:606, σκέψη 37). Ο χαρακτηρισμός εκτάσεως ως γεωργικής δεν απαιτεί να χρησιμοποιείται αυτή αποκλειστικώς για γεωργικούς σκοπούς.

14 — Βλ., συναφώς, τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα J. Mazák στην υπόθεση Landkreis Bad Dürkheim (C-61/09, EU:C:2010:265, σημείο 26). Την άποψη αυτή επιβεβαίωσε το Δικαστήριο με την απόφαση Landkreis Bad Dürkheim (EU:C:2010:606, σκέψη 49).

15 — Σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 3 του κανονισμού 370/2009, είναι σκόπιμο να θεσπιστεί ένα πλαίσιο κριτηρίων για όλα τα κράτη μέλη. Φρονώ ότι η δήλωση αυτή πρέπει να ερμηνευτεί υπό την έννοια ότι η βούληση του νομοθέτη είναι να διασφαλίσει, κατά το δυνατό, την ομοιόμορφη εφαρμογή των κανόνων που διέπουν την παροχή ενισχύσεως.

51. Πρώτον, επισημαίνεται ότι η έννοια της «κύριας χρήσεως» καθεαυτήν μπορεί να προκαλέσει παρανόηση. Όντως, αν δεν ληφθεί δεόντως υπόψη το άρθρο 3γ του κανονισμού 795/2004, μπορεί ευλόγως να υποτεθεί ότι, για να δικαιούται ενισχύσεως, το επίμαχο γεωτεμάχιο θα πρέπει να χρησιμοποιείται αποκλειστικώς για αμιγώς επικουρικές ή δευτερεύουσες μη γεωργικές δραστηριότητες. Ωστόσο, βάσει του άρθρου 3γ καθιερώνεται ένα σαφέστατα χαμηλότερο όριο επιλεξιμότητας: πράγματι, το γεγονός ότι θεωρείται πως υφίσταται κυρίως γεωργική χρήση της εκτάσεως όταν η γεωργική δραστηριότητα απλώς δεν παρεμποδίζεται σημαντικά υποδηλώνει, κατά την κρίση μου, ότι η αξιολόγηση πρέπει να επικεντρώνεται στις συγκεκριμένες προϋποθέσεις ασκήσεως της γεωργικής δραστηριότητας και, ειδικότερα, στις πραγματικές δυνατότητες για την άσκησή της[16]. Στο ίδιο πνεύμα, δεν επιβάλλεται κανένας περιορισμός για την άσκηση δύο (ή περισσότερων) δραστηριοτήτων επί του αυτού γεωτεμαχίου, εφόσον οι μη γεωργικές δραστηριότητες δεν παρακωλύουν σημαντικά την άσκηση της γεωργικής δραστηριότητας.

52. Δεδομένου ότι είναι αδύνατο —και μάλλον όχι επιθυμητό— να συνταχθεί εξαντλητικός κατάλογος των περιπτώσεων κατά τις οποίες η ασκούμενη δραστηριότητα πρέπει να θεωρείται ως κυρίως γεωργική, έχει μεγάλη σημασία το αιτούν δικαστήριο να λαμβάνει υπόψη κατά την αξιολόγησή του το σύνολο των πραγματικών περιστατικών σχετικά με τις διαφορετικές χρήσεις. Καθόσον παρατηρείται ότι η μη γεωργική δραστηριότητα παρεμβαίνει ως έναν βαθμό στην άσκηση της γεωργικής, το επόμενο βήμα είναι να ελεγχθεί εάν και κατά πόσον η εν λόγω παρέμβαση εγγίζει το όριο στο οποίο θα μπορούσε να θεωρηθεί ως «σημαντική». Στο όριο αυτό βρισκόμαστε, κατά την άποψή μου, όταν ο γεωργός αντιμετωπίζει πραγματικές —και όχι ασήμαντες— δυσκολίες ή εμπόδια στην άσκηση της γεωργικής δραστηριότητας.

53. Συγκεκριμένα, ας υποτεθεί ότι ένας γεωργός συνάπτει συμφωνητικό μισθώσεως με θέρετρο για σκι. Στο πλαίσιο της εν λόγω συμφωνίας, ο γεωργός χρησιμοποιεί τις οικείες εκτάσεις γης, οι οποίες αποτελούν τμήμα του χιονοδρομικού κέντρου κατά τη χειμερινή περίοδο, τόσο για την καλλιέργεια χορτονομής όσο και για τη βοσκή βοοειδών. Δηλαδή, τα ίδια γεωτεμάχια χρησιμοποιούνται για διαφορετικές δραστηριότητες. Ωστόσο, καθόσον η μη γεωργική δραστηριότητα δεν καθιστά δυσκολότερη για τον γεωργό την καλλιέργεια της γης και τον θερισμό του χόρτου κατά τις σχετικές χρονικές περιόδους του έτους, δεν μπορεί εύκολα να υποστηριχθεί ότι η μη γεωργική δραστηριότητα συνιστά εμπόδιο δυνάμενο να παρεμποδίζει σημαντικά τις γεωργικές δραστηριότητες του γεωργού. Είναι προφανείς οι ομοιότητες με την οργάνωση στρατιωτικών γυμνασίων: απλώς και μόνον επειδή τα στρατιωτικά γυμνάσια οργανώνονται (υπό την επιφύλαξη των διακριβώσεων του αιτούντος δικαστηρίου) στην επίμαχη έκταση δεν έπεται ότι η έκταση αυτή δεν εμπίπτει πλέον στην έννοια του «επιλέξιμου εκταρίου» —στον βαθμό που τα συγκεκριμένα γυμνάσια δεν παρεμποδίζουν σημαντικά την κρίσιμη γεωργική δραστηριότητα.

54. Ομολογουμένως, η άσκηση των κρίσιμων συμβατικών δικαιωμάτων όπως επίσης και οι περιορισμοί που συνεπάγεται η μη γεωργική δραστηριότητα (εν προκειμένω: η οργάνωση στρατιωτικών γυμνασίων ή η εύρυθμη διεξαγωγή των εκτελούμενων πτήσεων) δεσμεύουν ασφαλώς τον γεωργό. Ωστόσο, τούτο δεν σημαίνει ότι αυτομάτως παρεμποδίζεται *σημαντικά* η γεωργική δραστηριότητα.

55. Κατά την άποψη μου, σε μία περίπτωση μόνο θα μπορούσε να γίνεται λόγος ότι επηρεάζεται η επιλεξιμότητα γεωτεμαχίου, ήτοι όταν η μη γεωργική δραστηριότητα παρεμβάλλεται επίσης στη γεωργική χρήση της γαίας όσον αφορά τον χρόνο και/ή τον χώρο που απαιτεί η άσκησή της[17]. Υπό αυτήν την έννοια, αυτό το οποίο είναι πρωταρχικής σημασίας είναι ότι ο γεωργός μπορεί να ασκεί τη γεωργική δραστηριότητα της επιλογής του παρά την εκ παραλλήλου άσκηση μιας μη γεωργικής

16 — Βλ., επ' αυτού, τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα N. Jääskinen στην υπόθεση Wree (C-422/13, EU:C:2014:2108, σημεία 38 έως 41). Κατά την άποψή του, ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στα αντικειμενικά χαρακτηριστικά της εκτάσεως, όπως επίσης και στον σκοπό της επίμαχης γεωργικής δραστηριότητας.

17 — Βλ., επ' αυτού, τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα N. Jääskinen στην υπόθεση Wree (EU:C:2014:2108, σημεία 36 έως 38).

δραστηριότητας και, ενδεχομένως, παρά την εφαρμογή ειδικών κανόνων και περιορισμών όσον αφορά την χρήση της επίμαχης εκτάσεως. Κατ' εμέ, η γεωργική δραστηριότητα *δεν* παρεμποδίζεται σημαντικά όταν ο γεωργός δύναται στην πραγματικότητα να χρησιμοποιεί την επίμαχη έκταση γης ασκώντας τη γεωργική δραστηριότητα της επιλογής του[18].

56. Ομολογουμένως, όπως διατείνονται η Επιτροπή και η Δανική Κυβέρνηση, το φάσμα επιλογής δυνητικών γεωργικών καλλιεργειών είναι εξαιρετικώς περιορισμένο στην περίπτωση των αερολιμένων. Επίσης, η κοπή του χόρτου πέριξ των διαδρόμων προσαπογειώσεως και ακινητοποιήσεως εξυπηρετεί άλλους (μη γεωργικούς) σκοπούς, όπως η ασφάλεια της εναέριας κυκλοφορίας: οι κανονισμοί για την αεροπορική ασφάλεια επιβάλλουν να κόβεται το χόρτο σε κάθε περίπτωση. Ωστόσο, στο πλαίσιο του καθεστώτος ενιαίας ενισχύσεως, οι εν λόγω περιστάσεις δεν ασκούν επιρροή. Τουναντίον, το σημαντικό είναι —όπως καταδεικνύουν, ειδικότερα, το άρθρο 34, παράγραφος 2, του κανονισμού 73/2009 και το άρθρο 3γ του κανονισμού 795/2004— ότι ο γεωργός έχει τη δυνατότητα να ασκεί τη γεωργική δραστηριότητα της επιλογής του στην επίμαχη έκταση.

57. Ο J. Demmer, για παράδειγμα, έχει επιλέξει την ανάπτυξη αγριάδας με σκοπό την παραγωγή συσσωματωμένων ζωοτροφών. Πρόκειται για γεωργική δραστηριότητα η οποία χωρίς ιδιαίτερες δυσχέρειες μπορεί να ασκείται στην εν λόγω έκταση[19]. Δυσκολεύομαι να καταλάβω τον λόγο για τον οποίο θα έπρεπε να επιβληθούν κυρώσεις στον J. Demmer επειδή επέλεξε μια γεωργική δραστηριότητα η οποία μπορεί να ασκείται παρά τους εφαρμοστέους περιορισμούς και την «ανταγωνιστική» μη γεωργική δραστηριότητα.

58. Εξάλλου, προκειμένου να εξαλειφθούν οι ενδοιασμοί της Δανικής Κυβερνήσεως, μια επιπλέον παρατήρηση είναι επιβεβλημένη. Δεν νομίζω ότι τα όρια επιλεξιμότητας θα διευρύνονταν υπέρμετρα, αν γινόταν δεκτό ότι, υπό περιστάσεις όπως αυτές της κύριας δίκης, η γεωργική δραστηριότητα δεν παρεμποδίζεται σημαντικά από τη μη γεωργική. Πράγματι, δεν θα πρέπει να παραβλεφθεί ότι, εν προκειμένω, το ζήτημα αφορά επαρχιακούς (στρατιωτικούς) αερολιμένες. Ακριβέστερα, φαίνεται αντιφατικό να υποστηριχθεί ότι κάθε σημαντικός κόμβος μεταφοράς ή ζώνη πρασίνου περιβάλλουσα πολυσύχναστους αυτοκινητοδρόμους θα πληρούσε το κριτήριο που διατυπώνεται στο σημείο 55 των παρουσών προτάσεων. Λόγω της *εντάσεως* (αλλά ενδεχομένως και του είδους, της διάρκειας *και* του χρονοδιαγράμματος) της μη γεωργικής δραστηριότητας σε τέτοιες περιοχές, ο γεωργός αναμφίβολα θα παρεμποδιζόταν στην άσκηση της γεωργικής δραστηριότητας της επιλογής του κατά τη διάρκεια της καλλιεργητικής εποχής ή της περιόδου βοσκής, κατά περίπτωση.

59. Κατόπιν της διευκρινίσεως αυτής, καταλήγω επομένως στο συμπέρασμα ότι οι ζώνες ασφαλείας αερολιμένος οι οποίες περιβάλλουν τους διαδρόμους προσαπογειώσεως, τους τροχοδρόμους και τους διαδρόμους ακινητοποιήσεως και υπόκεινται σε ειδικούς κανόνες και περιορισμούς μπορούν να είναι «επιλέξιμες» ενισχύσεως κατά την έννοια του άρθρου 44, παράγραφος 2, του κανονισμού 1782/2003 και του άρθρου 34, παράγραφος 2, του κανονισμού 73/2009, εφόσον η ασκούμενη επί των εν λόγω εκτάσεων γεωργική δραστηριότητα δεν παρεμποδίζεται σημαντικά από τη μη γεωργική δραστηριότητα. Εντούτοις, τούτο δεν αρκεί για να θεωρείται επιλέξιμη ενισχύσεως η έκταση. Τα υπό εξέταση γεωτεμάχια θα πρέπει ακόμα, σύμφωνα με το άρθρο 44, παράγραφος 2, του κανονισμού 1782/2003 και το άρθρο 34, παράγραφος 2, του κανονισμού 73/2009, να αποτελούν τμήμα της εκμεταλλεύσεως του γεωργού. Στη συνέχεια, θα εξετάσω το ζήτημα αυτό.

18 — Βλ., ομοίως, προτάσεις του γενικού εισαγγελέα J. Mazák στην υπόθεση Landkreis Bad Dürkheim (EU:C:2010:265, σημείο 58), όπου εξετάζονται τα κριτήρια τα οποία θα έπρεπε να λαμβάνονται υπόψη για την υπαγωγή μιας εκτάσεως γης στην εκμετάλλευση ενός γεωργού. Βλ., όσον αφορά την αλληλοεπικάλυψη των σχετικών κριτηρίων, σημείο 62 των παρουσών προτάσεων.

19 — Ασφαλώς, η ανάλυση θα οδηγούσε σε διαφορετικό συμπέρασμα αν γεωργός στη θέση του J. Demmer επιθυμούσε να καλλιεργεί πέρα από χόρτο άλλα αγρωστώδη, όπως είναι η βρώμη, τα οποία, εξ όσων γνωρίζω, πρέπει να θερίζονται υπό συγκεκριμένες συνθήκες, ή να χρησιμοποιεί τις επίδικες ζώνες ασφάλειας αερολιμένος ως βοσκότοπο βοοειδών.

3. Η απαίτηση να αποτελεί η έκταση τμήμα της εκμεταλλεύσεως

60. Προκαταρκτικώς, επιβάλλεται η επισήμανση ότι, βάσει του άρθρου 44, παράγραφος 2, του κανονισμού 1782/2003 και του άρθρου 34, παράγραφος 2, του κανονισμού 73/2009, κάθε γεωργική έκταση της εκμεταλλεύσεως είναι επιλέξιμη ενισχύσεως. Ως «εκμετάλλευση» ορίζεται στο άρθρο 2, στοιχείο β', του κανονισμού 1782/2003 (και του κανονισμού 73/2009) «το σύνολο των παραγωγικών μονάδων που διαχειρίζεται ο γεωργός και οι οποίες βρίσκονται στην επικράτεια του ιδίου κράτους μέλους».

61. Το Δικαστήριο έχει ήδη παράσχει διευκρινίσεις επί του όρου «εκμετάλλευση» στην υπόθεση Landkreis Bad Dürkheim [20]. Όπως και στην υπό κρίση υπόθεση, η γεωργός της προμνησθείσας υποθέσεως δεν μπορούσε να χρησιμοποιεί κατά το δοκούν τις οικείες εκτάσεις. Τουναντίον, όφειλε να ακολουθεί τις συγκεκριμένες οδηγίες των εθνικών αρχών ώστε να διασφαλίζεται ότι επρόκειτο να επιτευχθεί ο σκοπός της προστασίας της φύσεως και της διατηρήσεως του φυσικού τοπίου όσον αφορά τις οικείες εκτάσεις. Στην απόφασή του Landkreis Bad Dürkheim, το Δικαστήριο απεφάνθη ότι αποφασιστικό κριτήριο για να καθοριστεί αν μια συγκεκριμένη έκταση γης υπάγεται στην εκμετάλλευση γεωργού είναι ότι ο γεωργός έχει τη δυνατότητα να χρησιμοποιεί την οικεία έκταση με επαρκή αυτονομία και ότι διαθέτει επαρκή εξουσία λήψεως αποφάσεων για την άσκηση των επίμαχων γεωργικών δραστηριοτήτων του. Εντούτοις, το Δικαστήριο δεν παρέλειψε να διευκρινίσει ότι το κριτήριο αυτονομίας δεν υποδηλώνει ότι ο γεωργός πρέπει να έχει απεριόριστη εξουσία διαθέσεως της οικείας εκτάσεως στο πλαίσιο της χρήσεώς της για γεωργικούς σκοπούς [21].

62. Ομολογουμένως, η υπόθεση Landkreis Bad Dürkheim εντάσσεται στο ιδιαίτερο πλαίσιο της προστασίας της φύσεως, το οποίο το Δικαστήριο θεώρησε συνεπές με τους γενικότερους σκοπούς του κανονισμού 73/2009. Παρά ταύτα, φρονώ ότι η ανωτέρω συλλογιστική του Δικαστηρίου όσον αφορά το κριτήριο αυτονομίας έχει κάποια σημασία και στο πλαίσιο των εκτάσεων γης που χρησιμοποιούνται για σκοπούς μη έχοντες άμεση σχέση με τους στόχους του καθεστώτος ενιαίας ενισχύσεως. Η συλλογιστική αυτή καθιστά σαφές ότι η εκτίμηση αν μια έκταση γης αποτελεί τμήμα της εκμεταλλεύσεως γεωργού συνδέεται στενά με το ζήτημα τι συνιστά κύρια χρήση της συγκεκριμένης εκτάσεως. Όντως, τα σχετικά κριτήρια φαίνεται να συγκλίνουν σε ορισμένο βαθμό [22].

63. Αντικείμενο της υπό κρίση υποθέσεως είναι ζώνες ασφαλείας που περιβάλλουν τους διαδρόμους προσαπογειώσεως, τους τροχοδρόμους και τους διαδρόμους ακινητοποιήσεως αεροδρομίων. Οι εφαρμοστέοι κανόνες και περιορισμοί πηγάζουν, αφενός, από εθνικές και διεθνείς διατάξεις οι οποίες αποσκοπούν στη θωράκιση της ασφάλειας της εναέριας κυκλοφορίας και, αφετέρου, από συμβατικούς όρους. Έχουν ως αντικείμενο, μεταξύ άλλων, τη συντήρηση της γης σε μια συγκεκριμένη κατάσταση, τα αγρωστώδη τα οποία μπορούν να καλλιεργούνται και να θερίζονται (στην πράξη, το χόρτο) και το αποδεκτό ύψος του χόρτου. Ως εκ τούτου, δεν μπορεί να αμφισβητηθεί ότι γεωργός όπως ο J. Demmer δεν διαθέτει πλήρη αυτονομία όσον αφορά τη χρήση των οικείων εκτάσεων.

64. Εντούτοις, ενόσω γεωργός έχει τη δυνατότητα να χρησιμοποιεί μιαν έκταση για γεωργική δραστηριότητα της επιλογής του δίχως αυτή να παρεμποδίζεται σημαντικά από μη γεωργική δραστηριότητα ασκούμενη στην ίδια γαία (ή, όταν δεν ασκείται μη γεωργική έκταση, λόγω των εφαρμοστέων κανόνων και περιορισμών), από κανένα στοιχείο δεν μπορεί να συναχθεί ότι οι επίδικες ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου εκτάσεις γης δεν αποτελούν τμήμα της εκμεταλλεύσεως του

20 — Βλ. απόφαση Landkreis Bad Dürkheim (EU:C:2010:606).

21 — Όπ.π. (σκέψεις 59 έως 66 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Μολονότι δεν σχετίζεται άμεσα με την υπό κρίση υπόθεση, εντούτοις είναι αξιοσημείωτο ότι, παράλληλα με το κριτήριο αυτονομίας, το Δικαστήριο έκρινε ότι, προκειμένου μια έκταση να υπάγεται σε κάποια εκμετάλλευση, η επιλέξιμη έκταση πρέπει να βρίσκεται στην κατοχή του γεωργού για διάστημα τουλάχιστον δέκα μηνών. Επιπλέον, οι επίμαχες εκτάσεις δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται από τρίτον για την άσκηση γεωργικής δραστηριότητας κατά τη διάρκεια της εν λόγω περιόδου.

22 — Βλ. επίσης τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα N. Jääskinen στην υπόθεση Wree (EU:C:2014:2108, σημείο 40). Κατά την άποψή του, το κριτήριο της «επαρκούς αυτονομίας» μπορεί να χρησιμοποιηθεί mutatis mutandis για να εκτιμηθεί αν η γεωργική δραστηριότητα παρεμποδίζεται σημαντικά.

γεωργού κατά την έννοια των κανονισμών 1782/200 και 73/2009. Εφόσον πληρούται το κριτήριο αυτό, δεν βλέπω τον λόγο για τον οποίο ένας γεωργός όπως ο J. Demmer δεν θα διέθετε επαρκή αυτονομία και επαρκή εξουσία λήψεως αποφάσεων για την άσκηση των οικείων γεωργικών δραστηριοτήτων του, όπως επιτάσσει η νομολογία του Δικαστηρίου.

65. Τέλος, θα εφιστούσα την προσοχή στο γεγονός ότι το καθεστώς ενιαίας ενισχύσεως συνιστά μορφή ενισχύσεως του εισοδήματος που ευνοεί τις γεωργικές δραστηριότητες σε εκτάσεις οι οποίες άλλως δεν θα χρησιμοποιούνταν για τον σκοπό αυτό. Η υπόθεση ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου αποτελεί αντιπροσωπευτικό παράδειγμα. Εντούτοις, αδυνατώ να αντλήσω λόγους από το εφαρμοστέο νομοθετικό πλαίσιο ή από άλλες πηγές οι οποίοι να εξηγούν για ποιο λόγο το γεγονός και μόνον ότι ασκείται γεωργική δραστηριότητα σε έκταση κείμενη εντός της περιμέτρου αερολιμένος συνεπάγεται ότι η εν λόγω έκταση καθίσταται αυτομάτως μη επιλέξιμη ενισχύσεως. Υπό τον όρο ότι πληρούται το κριτήριο που διατυπώνεται στο σημείο 55 των παρουσών προτάσεων, η τοποθεσία της εκτάσεως δεν ασκεί επιρροή.

66. Επομένως, κατά την άποψή μου, γεωργικές εκτάσεις που συνιστούν ζώνες ασφαλείας οι οποίες περιβάλλουν τους διαδρόμους προσαπογειώσεως, τους τροχοδρόμους και τους διαδρόμους ακινητοποιήσεως αερολιμένων πρέπει να θεωρείται ότι υπάγονται σε «εκμετάλλευση» και, ως εκ τούτου, είναι επιλέξιμες ενισχύσεως κατά την έννοια του άρθρου 44, παράγραφος 2, του κανονισμού 1782/2003 και του άρθρου 34, παράγραφος 2, του κανονισμού 73/2009, εφόσον, παρά τους εφαρμοστέους κανόνες και περιορισμούς, ο γεωργός διαθέτει επαρκή αυτονομία και εξουσία λήψεως αποφάσεων για την άσκηση των γεωργικών δραστηριοτήτων της επιλογής του σε αυτές.

67. Σε περίπτωση που το αιτούν δικαστήριο, κατόπιν εκτιμήσεως όλων των κρίσιμων πραγματικών περιστατικών σχετικά με την εκκρεμή ενώπιόν του διαφορά, αποφαίνεται ότι οι επίδικες εκτάσεις δεν είναι επιλέξιμες ενισχύσεως, καθόσον οι κανόνες και οι περιορισμοί παρεμποδίζουν σημαντικά τη γεωργική δραστηριότητα του J. Demmer, πρέπει να αξιολογηθεί αν ο J. Demmer μπορούσε ευλόγως να έχει ανιχνεύσει την εσφαλμένη χορήγηση και καταβολή των δικαιωμάτων και του ποσού ενισχύσεως (τρίτο προδικαστικό ερώτημα). Συναφώς, πρέπει να καθοριστεί ακόμα ο κρίσιμος χρόνος για τη διενέργεια της συγκεκριμένης αξιολογήσεως (τέταρτο και πέμπτο προδικαστικό ερώτημα). Εν συνεχεία εξετάζονται από κοινού όλα τα ερωτήματα αυτά.

Γ – *Σφάλματα τα οποία γεωργός μπορεί ευλόγως να ανιχνεύσει και καλή πίστη*

68. Στην παρούσα υπόθεση τίθενται τρία ζητήματα: (i) κατά πόσον υφίστατο σφάλμα το οποίο θα μπορούσε ευλόγως να ανιχνευθεί από τον γεωργό όσον αφορά τη χορήγηση δικαιωμάτων ενισχύσεως για την επίδικη έκταση· (ii) κατά πόσον υφίστατο σφάλμα το οποίο θα μπορούσε ευλόγως να ανιχνευθεί από τον γεωργό κατά τον χρόνο καταβολής της ενισχύσεως για την επίδικη έκταση· και, τέλος, (iii) κατά πόσον δικαιούχος όπως ο J. Demmer μπορεί να θεωρηθεί ότι ενήργησε καλόπιστα. Το αιτούν δικαστήριο έχει, επιπλέον, αμφιβολίες ως προς το ζήτημα του κρίσιμου χρόνου κατά τον οποίο πρέπει να διενεργήσει την αξιολόγηση των ανωτέρω.

69. Κατ' αρχήν, αδικαιολογήτως χορηγηθέντα δικαιώματα ενισχύσεως πρέπει να ανακαλούνται και αχρεωστήτως καταβληθέντα ποσά ενισχύσεως πρέπει να ανακτώνται. Κατ' ουσίαν, η ratio ανακτήσεως μιας αχρεώστητης πληρωμής είναι αναμφίβολα η προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η αποτροπή του αδικαιολόγητου πλουτισμού[23]. Η ιδέα αυτή διατυπώνεται σαφώς στα άρθρα 73, παράγραφος 1, και 73α του κανονισμού 796/2004. Ωστόσο, ο κανόνας αυτός γνωρίζει εξαιρέσεις.

23 — Βλ. απόφαση Strawson και Gagg & Sons (C-304/00, EU:C:2002:695, σκέψη 41).

70. Οι εν λόγω εξαιρέσεις διατυπώνονται στο άρθρο 137, παράγραφος 2, του κανονισμού 73/2009 (αδικαιολογήτως χορηγηθέντα δικαιώματα ενισχύσεως) και στα άρθρα 73, παράγραφοι 4 και 5, του κανονισμού 796/2004 (αχρεωστήτως καταβληθέντα ποσά ενισχύσεως). Αναμφίβολα, όπως παρατηρεί η Δανική Κυβέρνηση, οι διατάξεις αυτές έχουν σκοπό να διασφαλιστεί η τήρηση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης[24]. Παρά ταύτα, το ερώτημα παραμένει κατά πόσον οι συγκεκριμένες εξαιρέσεις τυγχάνουν ή όχι εφαρμογής στις περιστάσεις της παρούσας υποθέσεως.

71. Προτού εξεταστεί το ερώτημα αυτό, υπενθυμίζω in limine ότι, βάσει των προηγούμενων σκέψεων, η επιλεξιμότητα εκτάσεων γης κείμενων εντός της περιμέτρου αερολιμένων κρίνεται κατά περίπτωση. Πράγματι, η επιλεξιμότητα δεν μπορεί να αποκλείεται εκ των προτέρων. Η επιλεξιμότητα ενδέχεται να διαφέρει από το ένα έτος ενισχύσεως στο άλλο. Όντως, ζώνες ασφαλείας που περιβάλλουν τους διαδρόμους προσαπογειώσεως, τους τροχοδρόμους και τους διαδρόμους ακινητοποιήσεως αεροδρομίων μπορούν να συνιστούν επιλέξιμα εκτάρια εφόσον ο γεωργός μπορεί να ασκεί στην πραγματικότητα τη γεωργική δραστηριότητα της επιλογής του επί της οικείας εκτάσεως. Ένα ακόμη σημείο το οποίο δεν πρέπει να διαλάθει της προσοχής είναι ότι η γεωργία αποτελεί επαγγελματική δραστηριότητα. Φρονώ ότι στο γεγονός αυτό πρέπει να αποδίδεται ιδιαίτερη σημασία όταν προσδιορίζεται ο βαθμός επιμέλειας την οποία πρέπει να επιδεικνύει ο γεωργός που ζητεί ενίσχυση με βάση το καθεστώς της ενιαίας ενισχύσεως.

72. Ως προς το τελευταίο αυτό ζήτημα, θα εφιστούσα την προσοχή στο άρθρο 12 του κανονισμού 796/2004, και ειδικότερα στις παραγράφους 1, στοιχείο στ′, και 4. Σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές, εναπόκειται στον γεωργό ο έλεγχος της ακρίβειας των πληροφοριών που περιλαμβάνονται στο προεκτυπωμένο έντυπο που χρησιμοποιείται για την αίτηση ενισχύσεως δυνάμει του καθεστώτος ενιαίας ενισχύσεως. Προκύπτει, περαιτέρω, από τις εν λόγω διατάξεις ότι το καθεστώς ενισχύσεως του εισοδήματος που θεσπίζουν οι βασικοί κανονισμοί στηρίζεται στην προϋπόθεση ότι οι γεωργοί γνωρίζουν τους όρους που διέπουν τη χορήγηση ενισχύσεως με βάση τα εν λόγω καθεστώτα. Στις διατάξεις αυτές αποτυπώνεται η ιδέα ότι από τους γεωργούς, ως επαγγελματίες, είναι φυσικό να αναμένεται να επιδεικνύουν ιδιαίτερη επιμέλεια όταν αιτούνται ενισχύσεως και να γνωρίζουν τους όρους σχετικά με τη χορήγησή της.

73. Εξάλλου, όπως επισημαίνει η Επιτροπή, το γεγονός ότι οι αρμόδιες αρχές έχουν χορηγήσει δικαιώματα ενισχύσεως σε συγκεκριμένες εκτάσεις γης ή ότι το ποσό της ενισχύσεως που αφορά τις εκτάσεις αυτές έχει καταβληθεί δεν «απαλλάσσει» τον γεωργό από τις υποχρεώσεις του. Πράγματι, οι διατάξεις τις οποίες το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει στα προδικαστικά ερωτήματα που υποβάλει, και ειδικότερα το άρθρο 73 του κανονισμού 796/2004, αφορούν καταστάσεις στις οποίες μια αχρεώστητη πληρωμή έχει ήδη λάβει χώρα. Επιπλέον, βάσει του άρθρου 73α του κανονισμού αυτού, ο γεωργός είναι υποχρεωμένος να αποδώσει τα αδικαιολογήτως χορηγηθέντα δικαιώματα, τα οποία θεωρείται ότι δεν χορηγήθηκαν εξ υπαρχής. Συνακόλουθα, το γεγονός και μόνο ότι αδικαιολογήτως έχουν χορηγηθεί δικαιώματος ενισχύσεως (ή, στην πραγματικότητα, έχουν καταβληθεί ποσά ενισχύσεως) δεν συνεπάγεται ότι πρέπει να θεωρείται πλέον νόμιμη και κανονική η αχρεωστήτως ληφθείσα παροχή. Τουναντίον, παραμένει ο κίνδυνος —τον οποίο οι γεωργοί οφείλουν να γνωρίζουν— να χρειαστεί να γίνουν διορθώσεις ακόμα και μετά την καταβολή του ποσού ενισχύσεως.

74. Συνεπώς, ένας επαγγελματίας γεωργός όπως ο J. Demmer όφειλε να γνωρίζει τους όρους που σχετίζονται με τα «επιλέξιμα εκτάρια» κατά την έννοια του άρθρου 44, παράγραφος 2, του κανονισμού 1782/2004 και του άρθρου 34, παράγραφος 2, του κανονισμού 73/2009. Ως εκ τούτου, δεν φαίνεται ιδιαίτερα αυστηρή η απαίτηση ένας τέτοιος γεωργός —λαμβανομένης ιδιαιτέρως υπόψη της

24 — Βλ., συναφώς, απόφαση Agroferm (C-568/11, EU:C:2013:407, σκέψη 52). Βλ., επίσης, προτάσεις της γενικής εισαγγελέα J. Kokott στην υπόθεση Agroferm (C-568/11, EU:C:2013:35, σημεία 47 επ.).

επαγγελματικής του εμπειρίας[25]— να γνωρίζει του ειδικούς κανόνες που εφαρμόζονται όσον αφορά τις εκτάσεις γης που υπόκεινται σε μικτή χρήση[26]. Όσον αφορά, πιο συγκεκριμένα, το ζήτημα της καλής πίστεως και της ενισχύσεως που έχει ήδη καταβληθεί, θα περιοριστώ στην επισήμανση ότι το γεγονός ότι έχει γίνει ήδη πληρωμή του ποσού της ενισχύσεως ελάχιστα επηρεάζει την αξιολόγηση κατά πόσον ο δικαιούχος θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι έχει ενεργήσει καλόπιστα. Στο ιδιαίτερο πλαίσιο ενός καθεστώτος ενισχύσεως που έχει ως στόχο την παροχή ενισχύσεως του εισοδήματος μιας επαγγελματικής κατηγορίας, η αξιολόγηση της καλής πίστεως θα πρέπει —όπως ακριβώς συμβαίνει με το ανωτέρω κριτήριο περί εύλογου χαρακτήρα— να στηρίζεται σε αντικειμενικά στοιχεία.

75. Όσον αφορά τον κρίσιμο χρόνο για την αξιολόγηση αυτή, πρέπει να παρατηρηθούν τα ακόλουθα.

76. Πρώτον, το άρθρο 137 του κανονισμού 73/2009 θέτει τον κανόνα κατά τον οποίο δικαιώματα ενισχύσεως που χορηγήθηκαν αδικαιολογήτως πριν από την 1η Ιανουαρίου 2009 πρέπει να θεωρούνται ως κανονικά από 1ης Ιανουαρίου 2010. Ωστόσο, ο κανόνας αυτός ισχύει μόνον αν δεν μπορούσε ευλόγως να έχει ανιχνευθεί από τον γεωργό το σφάλμα εξαιτίας του οποίου καταβλήθηκε αχρεωστήτως το ποσό της ενισχύσεως. Συναφώς, προκύπτει από τον φάκελο της υποθέσεως ότι τα επίδικα γεωτεμάχια διαγράφηκαν από το μητρώο καλλιεργούμενων εκτάσεων το 2008. Κατά το χρονικό αυτό στάδιο, η συγκεκριμένη πληροφορία —όπως επίσης και η πρόθεση της αρμόδιας αρχής να επανεξετάσει τις αιτήσεις των προηγούμενων ετών και να υπολογίσει εκ νέου τα δικαιώματα ενισχύσεως— ανακοινώθηκε στον J. Demmer. Κατόπιν τούτου, θεωρώ ότι το άρθρο 137, παράγραφος 2, του κανονισμού 73/2009 δεν τυγχάνει εφαρμογής υπό τις περιστάσεις της διαφοράς της κύριας δίκης.

77. Γενικότερα, για την εφαρμογή της διατάξεως, το σφάλμα πρέπει να είναι τέτοιας φύσεως ώστε να μην μπορούσε ευλόγως να ανιχνευθεί από τον γεωργό πριν από την 1η Ιανουαρίου 2010. Όταν, ωστόσο, η γεωργική δραστηριότητα παρεμποδίζεται σημαντικά από τη μη γεωργική δραστηριότητα (σε οποιοδήποτε χρονικό σημείο πριν από την 1η Ιανουαρίου 2010), δεν μπορώ να κατανοήσω πώς θα μπορούσε να υποστηριχθεί βασίμως ότι γεωργός, στο πλαίσιο της επαγγελματικής του δραστηριότητας, δεν μπορούσε ευλόγως να έχει ανιχνεύσει το σφάλμα συνεπεία του οποίου του χορηγήθηκαν δικαιώματα ενισχύσεως.

78. Δεύτερον, το άρθρο 73 του κανονισμού 796/2004 αφορά πληρωμές οι οποίες έχουν ήδη γίνει. Λαμβάνοντας υπόψη την ενημέρωση που είχε ο J. Demmer το 2008, οι εξαιρέσεις στον κανόνα ανακτήσεως που προβλέπονται στο άρθρο 73, παράγραφοι 4 και 5, μπορούν, υπό τις συγκεκριμένες περιστάσεις της υπό κρίση υποθέσεως, να τύχουν εφαρμογής μόνον όσον αφορά την περίοδο πριν από αυτό το χρονικό σημείο.

79. Όταν αξιολογείται αν γεωργός μπορούσε ευλόγως να έχει ανιχνεύσει σφάλμα που οδήγησε στην αχρεώστητη πληρωμή ποσού ενισχύσεως για τους σκοπούς του άρθρου 73, παράγραφος 4, του κανονισμού 796/2004, ο κρίσιμος χρόνος πρέπει, φρονώ, να είναι ο χρόνος της πληρωμής —όπως σαφώς προκύπτει επίσης από τη διάταξη αυτή. Πράγματι, για ποιον λόγο θα έπρεπε να μην επιτρέπεται σε ένα γεωργό να *αιτείται* ενισχύσεως για εκτάσεις γης οι οποίες, σε τελική ανάλυση, ενδέχεται να συνιστούν επιλέξιμα εκτάρια;

80. Σε περίπτωση μικτής χρήσεως γαίας, ιδίως, θα μπορούσε κάλλιστα να υποτεθεί ότι ο αντίκτυπος τόσο των συμβατικών όσο και των νομοθετικών περιορισμών στη χρήση της οικείας εκτάσεως θα γινόταν ενδεχομένως εμφανής μόνο μετά το κρίσιμο έτος ενισχύσεως. Επί παραδείγματι, δεν θα ήταν δυνατό να προβλεφθεί, πριν από την υποβολή αιτήσεως, αν (και, σε καταφατική περίπτωση, κατά

25 — Βλ., κατ' αναλογίαν, τη νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με την εκ των υστέρων είσπραξη εισαγωγικών δασμών, απόφαση Ilumitrónica (C-251/00, EU:C:2002:655, σκέψη 54 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Στο πλαίσιο αυτό, το Δικαστήριο αποδίδει όλως ιδιαίτερη σημασία στην επαγγελματική πείρα του επιχειρηματία κατά την αξιολόγηση του κατά πόσον ο οφειλέτης ενήργησε καλόπιστα ή, με άλλα λόγια, κατά πόσον οι δασμοί δεν εισπράχθηκαν κατόπιν λάθους το οποίο δεν μπορούσε λογικά να έχει ανακαλυφθεί από το ενδιαφερόμενο πρόσωπο.

26 — Βλ., mutatis mutandis, απόφαση Schilling και Nehring (C-63/00, EU:C:2002:296, σκέψη 41).

πόσον) ο κύριος της εκτάσεως ασκεί de facto τα συμβατικά δικαιώματα (εν προκειμένω, το δικαίωμα για τη διενέργεια στρατιωτικών γυμνασίων) ή αν ο γεωργός μπορεί να χρησιμοποιεί στην πραγματικότητα την επίμαχη έκταση για τη γεωργική δραστηριότητα της επιλογής του. Στο μέτρο που η ενίσχυση καταβάλλεται ανά έτος ενισχύσεως κάθε φορά, η αξιολόγηση που απαιτείται κατ' άρθρο 73, παράγραφος 4, του κανονισμού 796/2004 θα πρέπει, κατ' εμέ, να διενεργείται σε σχέση με κάθε μεμονωμένο έτος ενισχύσεως. Και τούτο διότι οι περιστάσεις, όπως εξηγείται παραπάνω, μπορούν να αλλάξουν με την πάροδο του χρόνου.

81. Τρίτον και τελευταίον, σύμφωνα με το άρθρο 73, παράγραφος 5, του κανονισμού 796/2004, η υποχρέωση επιστροφής περιορίζεται σε τέσσερα έτη αν ο δικαιούχος έχει ενεργήσει καλόπιστα. Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, δεν νομίζω ότι ένας γεωργός ο οποίος έχει πράγματι την πρόθεση να χρησιμοποιεί την οικεία έκταση για συγκεκριμένη γεωργική δραστηριότητα θα πρέπει να υφίσταται κυρώσεις για την υποβολή αιτήσεως ενισχύσεως. Και ο λόγος είναι ότι ο γεωργός μπορεί να μην είναι σε θέση να προσδιορίσει παρά μόνο μεταγενέστερα αν οι περιορισμοί στη χρήση της εκτάσεως είναι τέτοιας φύσεως ώστε να μην μπορεί να χρησιμοποιεί τις κρίσιμες εκτάσεις για τη γεωργική δραστηριότητα της επιλογής του.

82. Τούτου λεχθέντος, για να τύχει εφαρμογής η εξαίρεση που προβλέπεται στο άρθρο 73, παράγραφος 5, ο γεωργός πρέπει —δεδομένης, ιδίως, της ανάγκης να αποφεύγεται ο αδικαιολόγητος πλουτισμός— να ενεργεί καλόπιστα (τουτέστιν, με την ειλικρινή πεποίθηση ότι η γεωργική δραστηριότητα της επιλογής του μπορεί όντως να ασκείται επί της εκτάσεως) καθ' όλον τον κρίσιμο χρόνο, ήτοι κατά τον χρόνο που μεσολαβεί μεταξύ χορηγήσεως των δικαιωμάτων ενισχύσεως και καταβολής του ποσού ενισχύσεως. Συνακόλουθα, η αξιολόγηση της καλής πίστεως κατά την έννοια του άρθρου 73, παράγραφος 5, του κανονισμού πρέπει να διενεργείται ξεχωριστά σε σχέση με κάθε μεμονωμένο έτος ενισχύσεως και ο δικαιούχος οφείλει να ενεργεί καλόπιστα μέχρι τον χρόνο πληρωμής.

IV – **Πρόταση**

83. Βάσει των προεκτεθέντων, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στα προδικαστικά ερωτήματα που υποβλήθηκαν από το Vestre Landsret ως εξής:

(1) Ζώνες ασφάλειας που περιβάλλουν τους διαδρόμους προσαπογειώσεως, τους τροχοδρόμους και τους διαδρόμους ακινητοποιήσεως αεροδρομίων μπορούν να είναι επιλέξιμες ενισχύσεως κατά την έννοια του άρθρου 44, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΚ) 1872/2003 του Συμβουλίου, της 29ης Σεπτεμβρίου, για τη θέσπιση κοινών κανόνων για τα καθεστώτα άμεσης στήριξης στα πλαίσια της κοινής γεωργικής πολιτικής και για τη θέσπιση ορισμένων καθεστώτων στήριξης για τους γεωργούς, και του άρθρου 34, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΚ) 73/2009 του Συμβουλίου, της 19ης Ιανουαρίου 2009, σχετικά με τη θέσπιση κοινών κανόνων για τα καθεστώτα άμεσης στήριξης για τους γεωργούς στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής και τη θέσπιση ορισμένων καθεστώτων στήριξης για τους γεωργούς, εφόσον, παρά τους εφαρμοστέους κανόνες και περιορισμούς, ο γεωργός μπορεί στην πραγματικότητα να χρησιμοποιεί την οικεία έκταση για τη γεωργική δραστηριότητα της επιλογής του.

(2) Όταν γεωργός υποβάλλει αίτηση ενισχύσεως για γεωργική δραστηριότητα η οποία ασκείται σε ζώνες ασφαλείας που περιβάλλουν τους διαδρόμους προσαπογειώσεως, τους τροχοδρόμους και τους διαδρόμους ακινητοποιήσεως αερολιμένος,

   (α) υφίσταται σφάλμα που θα μπορούσε ευλόγως να έχει ανιχνευθεί από τον γεωργό κατά την έννοια του άρθρου 73, παράγραφος 4, του κανονισμού (ΕΚ) 796/2004 της Επιτροπής, της 21ης Απριλίου 2004, σχετικά με τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων για την εφαρμογή της πολλαπλής συμμόρφωσης, της διαφοροποίησης και του ολοκληρωμένου συστήματος διαχείρισης και ελέγχου που προβλέπονται στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1782/2003 του

Συμβουλίου για τη θέσπιση κοινών κανόνων για τα καθεστώτα άμεσης στήριξης στα πλαίσια της κοινής γεωργικής πολιτικής και για τη θέσπιση ορισμένων καθεστώτων στήριξης για τους γεωργούς, εάν —κατά τον χρόνο πληρωμής— ο γεωργός γνώριζε ότι κατά τη διάρκεια του σχετικού έτους ενισχύσεως δεν είχε τη δυνατότητα να χρησιμοποιεί στην πραγματικότητα την οικεία έκταση για τη γεωργική δραστηριότητα της επιλογής του, και

(β) ο δικαιούχος δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι ενήργησε καλόπιστα κατά την έννοια του άρθρου 73, παράγραφος 5, του κανονισμού 796/2004 εάν —κατά τον χρόνο πληρωμής— ο γεωργός γνώριζε ότι κατά τη διάρκεια του σχετικού έτους ενισχύσεως δεν είχε τη δυνατότητα να χρησιμοποιεί στην πραγματικότητα την οικεία έκταση για τη γεωργική δραστηριότητα της επιλογής του.

(3) Η κατά το ανωτέρω σημείο 2, στοιχεία α′ και β′, αξιολόγηση πρέπει να διενεργείται ξεχωριστά για κάθε μεμονωμένο έτος ενισχύσεως.